

LES HORES DE LA MORT

Jo, Cèsar Borja, duc Valentinus, conestable i capità dels exèrcits de Navarra, antic protonotari apostòlic, canonge de València i de Lleida, ardiaca de Xàtiva, arxidiaca de Tarragona, bisbe de Pamplona, arquebisbe de València, cardenal de Santa Maria Nuova, capità dels exèrcits pontificis, duc de la Romanya i tants i tants altres títols com he ostentat en els meus intensos 31 anys, estic espantat per primera vegada a la vida. Perquè jo, Cèsar Borja, fill del majestuós Papa Alexandre VI, l'orgullós Roderic de Borja nascut a la ciutat de Xàtiva i governador durant més d'una dècada de tota la cristiandat, sé que avui moriré.

No lamente saber que mai més no veuré nèixer un nou dia. Fa temps que crec que el meu cor no anhela cap altra cosa que la mort. Tan sols l'orgull per no morir enverinat ni reclòs ni humiliat entre les parets fredes de la cel·la d'un castell enemic, m'ha mantingut amb vida fins avui. Només això ha aconseguit imposar-se a un destí que tenia dictada la sentència fatal ja fa molts anys. Ni la malaltia ni la deformitat, ni la gran davallada que m'ha fet caure des de l'Olimp del poder han pogut amb mi. Mai. Fins avui.

Ara s'han acabat les moratòries. He rebut l'avertiment que el meu temps s'acaba. El mateix avís que

potser Déu o la providència va enviar a mon pare el jorn en què començava la fi del seu pontificat gloriós. Llavors jo no vaig creure en un presagi que el Papa va saber llegir perfectament. Ara, però, no en tinc cap dubte. No tornaré a veure l'eixida del sol. Tan sols espere que el destí finalment em siga benèvol i m'haja reservat l'honor de perdre l'últim alé de vida en batalla, amb una espasa a la mà, brut de la sang dels meus enemics, lluitant contra tots aquells que pretenen esborrar del món la figura gloriosa de Cèsar Borja.

Era com avui, a trenc d'alba. Per una de les finestres obertes d'aquella xafogosa calor de l'estiu romà, entrà a la cambra pontifícia un mussol mig estabornit i desorientat. L'ocell feu un parell de voltes irregulars per l'estança, giragonsant, atraient les mirades de tots els que acompanyàvem el Papa en aquell moment. Es va fer a la sala un silenci expectant mentre seguïem amb els ulls el vol incert de l'ocell. Llavors, el mussol es desplomà de sobte i caigué als peus de mon pare.

Alexandre VI va perdre el color del rostre i em mirà. Va ser l'única vegada que vaig veure la por als ulls de l'home més gran que mai ha ostentat l'apel·latiu de papa de Roma. La mateixa certesa de tenebra que sent jo ara mateix.

—Un mal averany —em xiuxiuejà amb veu esquerpada després de fer eixir tothom de l'habitació.

No li vaig fer cas, però els esdeveniments posteriors a aquella matinada en què preparàvem la celebració de l'onzé aniversari de l'elecció de mon pare

com a pontífex del món cristià, van demostrar que ell tenia raó i em van oferir una lliçó inoblidable que avui he recobrat.

També aquest matí un mussol ha entrat a la meua cambra. Era negre com la nit que s'esvania, com les robes que des de fa molt de temps m'identifiquen, com la mort. I ni tan sols ha volat indecís pel pavelló on estic allotjat amb les meues tropes. Simplement, ha vingut a morir als meus peus com un auguri fosc, potser com l'advertiment que he de preparar la meua ànima perquè el judici de Déu és prest a començar.

Per això cal que faça examen de consciència, que per darrera vegada passege pels camins irregulars de la meua vida detenint-me allà on la memòria mai més no hi podrà retornar, que travesse per aquells escenaris on he sentit, on he matat, on he gaudit dels cossos de les dones més belles, on he conspirat, lluitat i vençut, però també on he sucumbit en derrotes miserables i injustes.

Al llarg de la vida he comés molts pecats, accions que exigeixen un penediment que no sent. Molts han vist en mi la imatge d'una bèstia, d'un home violent i salvatge que s'ha delectat assassinant els adversaris i humiliant els enemics, que ha gaudit violant dones i incendiant ciutats. Però, encara ara, si realment és arribada l'hora de la mort, no sé si aquells actes han estat mal fets o han estat fruit de les extraordinàries circumstàncies que m'ha tocat viure. Potser si revisc en la meua ment els fets que m'han conduït a aquesta freda matinada on tot acaba, sabré discernir-ho. Pot-

ser així, quan estiga davant de la presència de Déu Totpoderós, demanaré clemència pels meus pecats i assumiré la culpa per les obres que he realitzat al llarg dels meus dies.

LA INSPIRACIÓ DE DÉU

Érem a mitjan mes d'agost d'aquell 1492 i ja feia unes quantes jornades que mon pare romania al conclave, reclòs i incomunicat amb la resta de cardenals. No se sabia quant de temps trigarien a elegir nou papa ni quines estranyes aliances es produirien durant les jornades en què els alts membres de la Cúria haurien de triar entre els seus prohoms aquell qui dirigiria l'Església

El procés s'havia iniciat setmanes abans, quan l'anterior papa encara agonitzava. Sobre Roma, com sempre que mor un papa, s'estenia una conxorxa de conspiracions, d'acords i de traïcions. Tothom actuava com un voltor per aconseguir la millor part del botí i un lloc més alt en l'escalafó que el nou règim crearia. I, sobretot, hi havia la lluita per una cadira. La que transforma en l'home més poderós del món amb influència sobre milions de persones, la que fa esdevenir senyor dels exèrcits pontificis. L'indret des del qual és possible fer d'enllaç entre el món i Déu i dirimir què ocorrerà amb l'ànima dels cristians: el tron del papa.

A la ciutat, a l'entorn dels murs clausurats on els cardenals negociaven i votaven en secret, hi havia mil rumors. El noms dels cardenals Giuliano della Rovere i Ascanio Sforza, protegits per les famílies més poderoses

del territori, eren els favorits. Però la seua elecció no era segura perquè podia significar un bany de sang entre els partidaris i els detractors.

Durant els dies posteriors a la mort del vell papa Innocenci VIII el mercadeig i les pressions s'havien incrementat. No obstant això, en el moment de cloure's la porta del conclave encara no hi havia res decidit. Rere les parets sagrades on els cardenals votaven, ningú no podia influir-hi ja ni ningú no podia fer res més que especular o resar demanant un resultat favorable als seus interessos. La cristiandat esperava i aguantava l'alé.

Mentrestant jo, a Siena, em preparava per al Palio, una de les festes més belles del món. Els barris de la ciutat competien a cavall en una cursa al voltant de la Piazza del Campo per l'honor d'aconseguir l'estendard de seda que proclamava com a vencedor del desafiament.

Potser no era molt apropiat per a un servidor de Déu viure la festivitat de l'Assumpció de la Verge fora de les parets d'un lloc sagrat, amb el recolliment que es pressuposa a un bisbe de la Santa Mare Església. Però quan tens divuit anys, diners i bellesa, no hi ha res més engrescador que la ciutat de Siena. Siena durant aquells dies d'estiu sempre ha estat la meua debilitat. El remolí inacabable de gent alegre bevent, l'emoció compartida de les curses, el brogit exaltat de les veus animant els genets que travessen l'arena de la plaça amb els colors llampants de les robes... i les dones, amables, acollidores, sensuals.

Ni tan sols el presumpte vot de celibat assignat a la condició de bisbe de Mallorca que llavors ostentava em podia refrenar. Per això, a l'interior de les tavernes i enmig de la gatzara i la música que ornaven la ciutat, vaig oblidar que a tres dies a cavall de distància es decidia el meu futur i el de la meua família i, sobretot, l'avenir del món cristià.

El genet arribà passat el migdia. Feia hores que em buscava, però la multitud de gent aplegada de tota la comarca li havia dificultat la tasca. Havia preguntat a tot arreu per Cèsar Borja, el bisbe de Mallorca, i els pocs que m'havien vist no podien donar notícia del meu parador. No sabien que estava perdut entre els braços d'una dona casada que havia conegut aquell mateix matí a la Piazza del Campo. Els llençols perfumats de la dama i el seu cos magnífic m'havien tingut embuixat durant hores. Finalment el missatger em va trobar a la taverna mentre, amb uns amics, intentava recuperar unes forces que havia exhaurit sobre un llit que s'havia convertit en el meu Palio particular.

El genet duia una petita lletra que em va lliurar cerimoniosament. La vaig obrir amb dits nerviosos i hi vaig trobar escrites només dues paraules en llatí: *Pontifiquem habemus*.

—Qui? —li vaig preguntar ansiós en llegir-les.

—Fa tres jornades —digué el missatger—, sota la inspiració de Déu han elegit el vostre pare, el cardenal Roderic de Borja. Sa Santedat ha pres el nom pontifical d'Alexandre VI.

No vaig voler saber res més. Vaig eixir de la taverna i vaig buscar el meu cavall. En un instant la notícia s'havia escampat per tot Siena. Els clams amb el nom de Borja pronunciat per mil veus m'acompanyaren durant el trajecte d'eixida de la ciutat. Mon pare era conegut i estimat per tots en aquella vila i el regnat que començava era una promesa de bons auguris, especialment per al poble baix fart dels privilegis dels senyors. Vaig galopar en direcció a Roma. Pensava rebentar els cavalls que fossen necessaris per arribar-hi tan aviat com pogués.

El vent càlid de l'agost m'acaronava la pell mentre l'animal esbufegava per l'esforç de cavalcar a tota velocitat. Mai com llavors he sentit tant de goig i d'orgull alhora ni mai com aquell jorn he tingut tantes ganes de cridar d'alegria. Roma m'esperava. Els Borja érem ara els senyors poderosos d'aquella ciutat i representàvem el poder de Déu a la terra.

Però aquella satisfacció s'esvaniria ràpidament. Tan sols unes poques llegües més enllà de Siena, a Spoleto, una carta m'esperava. El pare, com sempre, tenia pensats altres propòsits per a mi. Plans que, com estava a punt de descobrir, no serien del meu grat.

LES PECES DE L'ESCAQUER

El món semblava feliç amb l'elecció del nou papa. Tan sols els enemics de la família es trobaven a disgust, un nou Borja en el soli pontifici els feia remoure de ràbia. *O dio, la chiesa romana in mani dei catalani!*, exclamaven esporuguits i resignats.

Tothom feliç, menys jo. A mitjan camí del no-res, a Spoleto, esperava el permís per arribar definitivament a Roma. Amargat i oblidat pel meu pare, li enviava cartes que el pontífex ni tan sols contestava. Mentrestant, escoltava de boca dels viatjants la narració de les festes i de les celebracions que tenien lloc en el seu nom en una Roma que resplendia com mai. I esperava, esperava, esperava.

Alexandre VI no era el primer Borja a arribar a papa. El seu oncle, Alfons de Borja, ja havia aconseguit el càrrec amb el nom de Calixt III l'any 1455. Durant tres anys molt intensos es va dedicar a promoure acords entre els reis més poderosos de la cristiandat per aturar l'amenaça dels turcs.

El meu pare m'havia contat en moltes ocasions la història de l'oncle.

—Calixt no va poder recuperar els territoris del vell imperi de Constantinoble —em deia—, però amb les seues iniciatives va aconseguir aturar l'avanç dels enemics

i per això la història li té guardat un espai escrit amb lletres d'or. Tan sols li preocupava salvar la cristiandat i la família.

Calixt, per trobar-se més segur en aquella Roma hostil amb qui no havia nascut en la ciutat eterna, es va envoltar de gent procedent de València i de Catalunya i els va promoure als càrrecs de confiança més elevats. Des d'aleshores, als palaus principals de Roma només se sentia parlar la nostra llengua. Una llengua que el papa va fer servir des del seu primer discurs.

Entre els arribats a Roma, mon pare, Roderic de Borja, nomenat cardenal i bisbe de València per Calixt III. El pare li ho va agrair no separant-se mai del seu costat, ni quan el pontífex estava malalt de mort ni quan els enemics de la família, els Orsini i d'altres gossos rabiosos, recorrien les estances papals robant tot allò de valor que trobaven i perseguien els homes de Calixt III per matar-los. Potser ho va fer perquè intuïa que Déu li tenia destinades grans missions i no havia arribat encara la seua hora.

Quan finalment vaig rebre a Spoleto la lletra que m'autoritzava a anar a Roma, tots els actes festius havien acabat i tot estava decidit.

Vaig entrar a la ciutat i em vaig dirigir als palaus vaticans, però el papa no hi era. Havia canviat la residència i s'allotjava a Santa Maria in Portico, al costat de la basílica de Sant Pere.

La figura imponent d'Alexandre VI, asseguda amb les vestidures pontificals, m'impressionà. Continuava sent el meu pare, però alguna cosa havia canviat.

L'envoltava un halo de grandesa que abans no havia detectat. Em vaig inclinar davant seu com a súbdit de Roma, com a fidel cristià i com a fill. Ell m'allargà la mà i li vaig besar l'anell del pescador en senyal de sotmetiment. Vaig romandre acalat fins que ell mateix es va aixecar del tron i m'abraçà.

–Fill meu, benvingut a Roma!

Hauria volgut demanar-li explicacions de per què havia forçat el meu retard, però ell mai no havia retut comptes a ningú pels seus actes. I, ara, des del cim del món, encara menys.

–Tinc grans projectes per a tu, per a tots vosaltres –digué el papa mentre em passava la mà pels muscles de manera afectuosa.

Em va conduir a una sala propera on eren presents els meus tres germans: Joan, Jofré i Lucrècia. Em vaig sorprendre de trobar-los tots junts conversant en bona harmonia i vaig sentir una petita recança de ser jo el darrer que hi arribés, com si fos un convidat d'última hora, algú incòmode i imprevist que no formés part del nucli principal del clan.

De jove, el meu pare havia viscut d'una manera poc apropiada per a un cardenal de l'Església. Sentia la passió del cos, una fogositat que, deien, provenia de les terres valencianes, allà on la pruija carnal és més fàcil de sadollar, allà on el desig no es veu com una maledicció divina, sinó com una condició de la naturalesa humana.

Almenys ell, a diferència de molts altres alts càrrecs de l'Església, tenia la decència de reconèixer la seua

progènie. Alexandre havia tingut un bon grapat de fills amb diverses dones. Jo era un dels fills nascuts de la seua relació amb Vannozza Cattanei, també ho eren el meu germà Joan, el petit Jofré i la meua germana Lucrècia.

El pare havia sabut bellugar-se perfectament entre les conxorxes que configuren el poder romà, dominant una partida d'escacs on tots, inclosos els seus fills, érem peces d'un escaquer per a aconseguir la victòria suprema: l'accés al poder de Roma. Un poder que ara era a les seues mans.

Érem alguna cosa més que els bastards del cardenal de València esdevingut papa de Roma. Jo sentia que érem engranatges en una conxorxa, peons prescindibles del joc del poder en una península Itàlica plena de petits regnes que conspiraven entre ells, mentre el poble moria de fam o víctima de guerres absurdes.

Aquell dia, Alexandre VI ens mirà a tots els fills amb orgull durant un instant i va dibuixar en el rostre un somriure beatífic de satisfacció plena.

—La família reunida —digué cerimoniosament—. Avui és un dia gran. Hem de planejar el futur del món, fills meus. Ara tot depén de nosaltres.

Vaig mirar el pare i em va recórrer un calfred per l'espina. Aquella sentència comportava molts canvis i sabia que no tots ens agradarien.